

מעדני אשר

גיליון שנ"א
(שנה ח')
פרשת בא תשע"א

י"ל ע"י
מכון "מעדני אשר"

הגליונות ברחבי תכל יוצאים לזכותו של
הרב ברוך בן מרים ומרת שיינדל מלכה בת חיה פייגא

האם יש איסור לומר החודש הראשון בתאריך הלועזי?

בפרשתו ב'ב' החודש הזה לכם ראש חדשים.

יש לחקור האם יש איסור לקרוא לחודש הראשון לפי תאריך הלועזי הראשון או דילמא ליכא איסור.

הנה הרמב"ן על הפסוק הנ"ל כתב וז"ל וטעם החדש הזה לכם ראש חדשים, שימנו אותו ישראל חדש הראשון, וממנו ימנו כל החדשים שני ושלישי עד תשלום השנה בשנים עשר חדש, כדי שיהיה זה זכרון בנס הגדול, כי בכל עת שנזכיר החדשים יהיה הנס נזכר, ועל כן אין לחדשים שם בתורה, אלא יאמר בחדש השלישי שמות י"ט א' ואומר ויהי בשנה השנית בחדש השני נעלה הענן ובחדש השביעי באחד לחודש וגו'.

וכן משמע בגמ' ראש השנה ז' ע"א דאיתא התם באחד בניסן ראש חודש לחדשים, דהיינו שמונים ממנו חדשים וניסן הוא חודש הראשון.

ובמנחת חינוך מצוה ש"א תמה וז"ל לא ראיתי להרמב"ם שיביא דין זה דמצוה למנות ניסן ראשון וקצת צ"ע דהוא גמרא מפורשת, ונראה מדברי הרמב"ן שהוא מצוה מן התורה ואם מונה למנין אחר עובר על המצוה, למה הרמב"ם אינו מביא דין זה.

יש שרצה ליישב: דכוונת הרמב"ן רק בעת קידוש החודש והגדת עדים היה החיוב להזכיר מנין החדשים דעל זה קאי הפסוק החודש הזה לכם ולא זולת זה, כן כתב בשו"ת בנין שלמה אור"ח סימן כ"ב.

אבל הגר"פ פערלא ע"מ ר"ן דחה פירוש זה: והביא הרבה ראיות שאי אפשר לומר פשוט זה ברמב"ן, אלא דמשמע שכל פעם אסור להזכיר חודש אחר.

מעדני אשר: לפי זה יוצא שמי שאומר על תאריך הלועזי הראשון עובר איסור תורה של החודש הזה, דהיינו חודש ניסן ראש חדשים ולא חודש אחר, וכן כתב בספר לחם הפנים על קיצור ש"ע לאסור למנות למנין הגויים על פי דברי רמב"ן הנ"ל, וכן בספר הכותב על עיון יעקב מגילה.

וכן החתם סופר בתורת משה בפרשתו על הפסוק החודש הזה לכם כתב וז"ל אנו מונים לבריאת העולם ולא כאותם חדשים מקרוב באו שכותבים בריש מגילתא מנין לידת משיח הנוצרי, וכותב וחותם עליה שאין לו חלק באלקי ישראל, אוי להם כי גמלו לנפשם רעה בתורת ה' מאסו.

וכן בשו"ת מהר"ם שיק יו"ד סי' קע"א נשאל אודות מי שחקק על מצבה בלע"ז, וכתב פרט השנה כמו שאוה"ע מונים להנוצרי, וענה להם שמה שהוסיפו לכתוב מספר השנים כדרך החדשים ג"כ בלשון לע"ז, זוהי עבירה כפולה ומכופלת שמספר החדשים שלהם אינם מכוונים למספר בני ישראל, גם מה שסיימו במספר השנים למספר הנוצרי, לדעתי זהו איסור דאורייתא דכתיב ושם אלהים אחרים לא תזכירו, ואחז"ל דמכאן שאסור לומר לחבירו המתן לי בצד ע"ז פלונית, וה"נ המונה למספרם עובר על איסור זה, כיון שע"י המנין עולה על זכרונו מחשבת איסור.

ובשו"ת ציץ אליעזר חלק ח' סימן ח' כתב ד"ל דעד כאן לא אסר בזה המהר"ם שיק משום לא תזכירו כי אם היכא שמזכיר במפורש שזהו למספר הנוצרי כגון שעם סיום כתיבת התאריך מסיים בלשון לספירת הנצרים, אבל אם לא מסיים בכזאת כי אם כותב בסתם התאריך שמונים העמים אין בכל כה"ג משום לא תזכירו, רק יש בזה משום גנאי שעוזב התאריך העברי ובוחר בתאריך הגוי, ודבר זה מדויק בדברי המהר"ם שיק, דבתחילה הוא כותב רק דהעבירה היא מה שהמספר החדשים שלהם אינם מכוונים למספר ב"י, ורק אח"כ הוא מוסיף וכותב דמה שסיימו במספר השנים למספר הנוצרי והיינו שגם סיימו וכתבו שזהו לספיה"נ בזה יש לדעתו גם איסור דאורייתא, ע"ש מה שאריך על מה שמכו העולם שכותבים תאריך לועזי.

וכן בספר גט פשוט סימן קכ"ז סוף סק"ל וז"ל, ואפי' באגרות חול יראה שיש לזהר שלא יכתבו אלא לבריאת עולם, לאפוקי מה שראיתי באגרות הבאות מהלועזים היושבים בארץ לועז, שמונין כמנין הנוצרים בשמות החדשים ובמנין השנים ואין נכון לעשות כן.

יש ראשונים: שחולקים וסוברים שליכא איסור להזכיר חודש ראשון על חודש אחר חוץ מניסן, דהנה בחידושי הרשב"א ראש השנה ז' עמוד א' על הא דאיתא התם בגמ' תנו רבנן באחד בניסן ראש השנה לחדשים לא ידענא למאי הלכתא, וז"ל דנפקא מינה לידע החגים שכתוב בהן בראשון בחדש השלישי ובחדש השביעי וכן לשאר סיפורי הכתובים שכתוב בהן בחדש השני ובחדש העשירי וכיוצא בהן לדעת אימת היה, משמע זה רק לדעת פירוש הכתובים אבל ליכא איסור לקרוא לחודש אחר בשם הראשון.

מוסדות חסידי בעלזא בית שמש - בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

ברכת מו"לא טבא וגדיא יאה נשגר בזה קדם האי גברא רבא יקירא הגאון החסיד המפורסם, סיני ועוקר הרים, מקים עולה של תורה, שליח נאמן לעדתינו הקי' אשר כל מחשבותיו להיטיב ולהעלות רום קרנה של קרייתינו המעטירה ברוחניות ובנשמיות, לאורו ולהדרכתו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א לתפארת בית בעלזא ה"ה

הגה"צ ר' אברהם עבי דירנפלד שליט"א - רב קרייתינו

לרגל שמחת לבו בנישואי בנו היקר מפארי גידולי ישיבתינו הקדושה

הבה"ח המופלג בתורה ויר"ש ומוכתר בכל מדה נכונה כמר ישראל ני"ו עב"ג

בת הגאון רבי אברהם יהושע רייך שליט"א רב קהילת צאנז אנטווערפן יע"א

יזכו לבנות בית נאמן בישראל ובנין עדי עד לתפארת המשפחות הרוממות ויזכה לרוב נחת ממנו ומכל יוצי"ה, ולהרבות פעלים לתורה ולתעודה כאות נפשו הטהורה באין מחסור כל

מהצרכה רבה: ההנהלה

הפארשפיל א"ה
במוצ"ש פרשת בא
בשעה 8:30
בבית מדרשינו רחוב
האדמו"ר מבעלזא 8
בית שמש

איך יכולים כל ישראל לצאת בפסח אחד הרי אין חלק של שוה פרוטה לכל אחד?

בפרשת י"ב ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערבים.

איתא בגמ' קידושין מ"ב ע"מ א' רבי יהונתן אומר מנין שכל ישראל יוצאין בפסח אחד שנאמר בפרשתן ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערבים, וכי כל הקהל כולם שוחטים, והלא אינו שוחט אלא אחד אלא מכאן שכל ישראל יוצאים בפסח אחד.

יש להקשות: לפי מה שכתב במנחת חינוך מצוה ש"ה אות ט' בדעת רש"י סוכה כ"ז ע"ב בד"ה כל ישראל דכל שאינו שוה פרוטה לא הוי לכם, א"כ איך כל ישראל יוצאים בפסח אחד, והא אין לכל אחד שוה פרוטה בו, כיון שכולם משתתפים, כך הקשה בחידושי אריה דבי עילאי קידושין מ"ב, וכן בשו"ת בית יצחק יור"ד חלק א' סימן קכ"ה, וכן בשו"ת אמרי יוסף חלק ב' סימן ל"ח, וכן בשו"ת אחיעזר חלק ג' סימן מ"ט, וכן במנחת סולת סימן ו'.

איכא כמה תרוצים:

א. פרשה דקרבן פסח נאמר קודם מתן תורה ואז אף פחות משוה פרוטה נחשב לממון, לכן חשיב שפיר לכם, אף פחות מפרוטה לכן איתא שכל ישראל יוצאין בפסח אחד, כך תירץ במנחת סולת מצוה ו'.

ב. קרבן פסח אין צריך שיהיה שלו, דלא בכל מקום ממעטינן מלכם שיהא שלו רק היכא דחז"ל דרשו כן, כך תירץ בשערי דעה שערי ד'.

ובשו"ת דברי יציב ליקוטים והשמטות סימן מ' כתב וז"ל בעיקר הדבר דבפסח בעינן לכם מדכתיב שמות י"ב כ"א משכו וקחו לכם, הנה מלבד ד"ל דזה בפסח מצרים שהיה להם דין ב"נ, ואף דכל ישראל יוצאים בפסח אחד שפיר הוי לכם מחמת דב"נ נהרג על פחות משו"פ ושייך בהו בעלות גם בפחות משו"פ, אך באמת לא מצינו כלל בדברי חז"ל לדרוש הך לכם כמו שדרשו לך דגבי סוכה בסוכה כ"ז ע"ב.

ג. יש לחלק בין סוכה לפסח, דבפסח יש לכל אחד חלק משהו בבהמה שעבורה שילם דמים ואותה משהו נקרכת לזכותו, כלומר להוציא ידי חובתו בהקרבן הפסח, ושייך שפיר הגדרת בעלות על אותה משהו כיון שבזה קיים מצותו ושילם דמים א"כ לדידיה שוה ליה טובא, וכעין שהאריכו הפוסקים במי שהפסיד לחבירו אתרוג מהודר שדמיו יקרים, שמהר"ם מינץ בס' ק"ג הוכיח מב"ק ע"ח ע"ב דגבג פטר עצמו בכבש אע"ג דהפריש שור שדמיו יקרים משום הידור מצוה מ"מ פוטר עצמו בכבש, ה"נ אע"ג דקנה אתרוג יפה משום הידור מ"מ פוטר נפשיה באתרוג קטן שיוצא בו ידי חובתו עי"ש, ובחכם צבי סי' ק"כ דחה ראייתו דהתם אין לה דמים דלאו בת מכירה אבל באתרוג הדור דמים לו ויכול למוכרו ואף שעילוי דמיו מחמת הידור מצוה אין בכך כלום עי"ש, וכן דחה במל"מ פט"ז ממעשה הקרבנות ה"ז, והובאו דבריהם בבאה"ט ושע"ת אר"ח סי' תרנ"ו, והאריכו בזה האחרונים, ועיין שו"ת מהרש"ם ח"ד סי' מ"ז ובקרבן פסח ששילם עבור המצוה גופא ולא להידור נראה דלכו"ע איכא שויות לדידיה בהאי משהו, משא"כ בהך דכל ישראל יוצאים בסוכה אחת שהמצוה בישיבה בסוכה ואין קיום מצוה בעצם הדבר שיש לו חלק משהו בסוכה, וכיון שאין שוה פרוטה לכל אחד ליכא בעלות והוי שאולה, כך תירץ בשו"ת דברי יציב ליקוטים והשמטות סימן מ'.

ד. עוד נראה להמבואר בש"ס פסחים ע"ח ע"ב שם דלמא אכילת פסחים לא מעכבא ושאיני התם דאי ממשכי הני חזי להני ואי

ממשכי הני חזי להני משמע דלר' יונתן גלי קרא דסגי במה שיש איזה מציאות לכל אחד לאכול כזית, וה"נ י"ל דכיון דאי ממשכי הני הוי להני שוה פרוטה שפיר הוי לכם, כך תירץ בשו"ת דברי יציב ליקוטים והשמטות סימן מ'.

ה. יש לומר עוד כמו בקרבנות צבור הבאים מתרומת הלשכה שיש לכל אחד מישראל חלק בהם, עיין פרש"י פרשת קרח במדבר ט"ז ט"ו על פסוק אל תפן אל מנחתם וע"ע רמב"ם תמורה פ"א ה"א, ועיין בשו"ת צפנת פענח נ"י תשי"ד סי' רל"א שהאריך בגדר דבר השייך להצבור אם שייך לכללות הצבור או לכל יחיד ופרט עי"ש, וי"ל דגלי לן קרא דכל ישראל יוצאים בפסח אחד וסגי בכך דהוי לכם של כללות הצבור כיון שכללות הצבור הם המקריבים, כך תירץ בשו"ת דברי יציב ליקוטים והשמטות סימן מ'.

איך אמרינו בפסח בליל הסדר כל דצריך יתי ויפסח

הרי קרבן פסח אינו נאכל אלא למנויו?

בפרשת י"ב ד' איש לפי אכלו תכסו על השא.

מכאן ילפינן דקרבן פסח נאכל רק למנויו.

בליל הסדר אמרינן בסדר ההגדה הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים כל דכפין ייתי ויכול כל דצריך ייתי ויפסח.

יש להקשות: איך אמרינן כל דצריך יתי ויפסח, הרי קרבן פסח אינו נאכל אלא למנויו, כך מקשה בשבולי הלקט סדר פסח סימן ר"ח.

איכא כמה תרוצים:

א. הנה בספר שבולי הלקט סדר פסח סימן ריח כתב וז"ל רבינו ישעיה זצ"ל כתב דלא גרסי' ליה לפי שאין לנו פסח עתה ואפילו אם היה לנו פסח עתה לא היינו מזמנין אותם שאין הפסח נאכל אלא למנויו כשהוא חי כמו שדרשו חכמים מהיות משה מחייתיה דשה רשאינן לפחות ולהוסיף, אבל לאחר שנשחט לא ועל כן לא גרסי' ליה, ואחי ר' בנימין נר"ו כתב דאין חשש לסלקו ליה ואע"פ שאין עתה זמן פסח לשון ההגדה מסודרת על יסוד הפסוקין כדכתיב בתחילת הענין ויקחו להם איש שיה לבית אבות שה לבית ואם ימעט הבית מהיות משה ולקח הוא ושכנו וגו' שהיו מזמנין זה לזה לפסוח יחד וכן משמעו כל מי שאין לו פסח יבא וימנה על שלי ובודאי קודם שחיטת הפסח קאמרי ליה וקבעוהו בהגדה לזכר בעלמא ואל תתמה שהרי שנינו רבן גמליאל היה אומר כל שלא אמר שלשה דברים אלו בפסח לא יצא ידי חובתו פסח מצה ומרור כו' וכי יש לנו פסח עתה אלא לזכר בעלמא. וגדולה מזאת שהרי אנו עושין מעשה זכר לפסח כהלל שהיה כורכן ואוכלן יחד על שם הכתוב על מצות ומרורים יאכלוהו.

ב. הכונה ייתי ויפסח, זה אפיקומן שאנו אוכלין במקום פסח, שהרי אנו משימים בקערה שני מיני בשר אחד זכר לפסח ואחד זכר לחגיגה א"כ ראוי והגון לאומרו לידע לזכר מה אנו עושין כל זה, כך תירץ בשבולי לקט הנ"ל.

ג. ע"פ מה שכתב מאמר חמץ לרשב"ץ וז"ל ואני תמה למה לא סלקו בזמן הזה "כל מאן דצריך ייתי ויפסח". שהרי אין לנו פסח, ואפשר דמשום הכי לא סלקוהו, דאפשר לפרש ייתי ויחוג חג הפסח, לפי הנ"ל אתי שפיר, מעדני אשר.

מדוע קבעו תענית בערב פסח לבכורים

הרי היה צריך לקבוע יום שמחה זכר לנס ההצלה?

בפרשתן י"ג ט"ו ויהי כי הקשה פרעה לשלחנו ויהרוג ה' כל בכור בארץ מצרים וגו'.

איתא בטור אורח חיים הלכות פסח סימן תע"ז ל' גרסינן במסכת סופרים הבכורות מתעניין בערב פסח, והטעם זכר לנס שניצולו ממכת בכורות.

יש להקשות: מדוע קבעו תענית זכר לנס הצלת הבכורות, וכי לא היה מתאים יותר לציין את נס ההצלה ע"י שמחה ויום טוב דוגמת פורים שקבעו ימי משתה ושמחה זכר להצלה, כך מקשה בשו"ת זכרון יהודה אור"ח סימן קל"ג, וכן במקראי קודש פסח חלק ב' סימן כ"ב, וכן בשו"ת ויען יוסף אורח חיים סימן ר"י, וכן בשו"ת אור לציון חלק ב' פרק י"ב.

איכא כמה תרוצים:

א. עיקר טעם התענית הוא, זכר לתענית שהתענו הבכורות בערב פסח במצרים, כי מסתמא כשאמר משה רבינו לישראל ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד הבוקר בפרשתן י"ב כ"ב בודאי התענו בכורי ישראל כדי שיזכו להינצל מנגף המשחית, ואף שהובטח להם ופסח ה' על הפתח ולא יתן המשחית לבא אל בתיכם לנגף, מכל מקום עדיין היו צריכים לרחמי שמים ובודאי התענו, וכמו שהוזכר גם בדברי רבינו יונה ברכות ב' ע"ב בדפי הר"ף וז"ל שבשעה שעבר השם לנגוף את מצרים היו מפחדין ומתפללין לבורא לקיים דברו ושלא יתן המשחית לבוא אל בתיהם שדרך הצדיקים שיראים תמיד שמא יגרום החטא, ולכן גם כיום מתענים בכורי ישראל זכר לתענית הבכורות במצרים, וכדוגמת תענית אסתר שמתענים זכר לתענית שהתענו אז בעת צרתם, כמו שכתב הרא"ש מגילה פרק א' י"ג זמן קהלה לכל היא, שהכל מתאספין לתענית אסתר ובאים בני הכפרים לעיירות לומר סליחות ותחנונים לפי שבו נקהלו לעמוד על נפשם והיו צריכים רחמים, וכן מצינו במשה שעשה תענית כשנלחם בעמלק דכתיב ומשה אהרן וחור עלו ראש הגבעה ודרשינן במסכת תענית מכאן לתענית צבור שצריך שלשה מכאן נראה לרבינו תם סעד לתענית אסתר שאנו עושין כמו שעשו בימי מרדכי ואסתר כשנקהלו היהודים לעמוד על נפשם ולא מצינו לו סמך בשום מקום אלא בכאן, א"כ אפשר דזה כונת הטור שעושים זכר לנס שניצולו ממכת בכורות דהיינו זכרון לאותה תענית שהתענו הבכורות בזמנו, כך תירץ בשו"ת זכרון יהודה אור"ח סימן קל"ג, מובא במקראי קודש פסח חלק ב' סימן כ"ב.

וכבר קדמו בחידוש זה החתם סופר פסחים ק"ח ע"א וז"ל וטעם תענית בכורים נראה לי כמו תענית אסתר שנהגו מפני שקבלה בידנו שביום מלחמת עמלק התענו אבותינו ואנו נוהגים כן אחריהם לעולם, כן נראה שבלי ספק בערב פסח מצרים התענו הבכורים שלא ימותו בלילה בעונם עם המצרים וכל אב התענה בשביל בנו הקטן שלא יענש בשביל עון אביו, ואנו נוהגים כן אחריהם לעולם.

לפי זה יש ליישב: מה שהקשה הברכי יוסף אור"ח סימן תע"ט ס"ק ז' מדוע מתענים הבכורים בערב פסח, הרי הנס היה בט"ו בלילה והיה צריך להתענות בפסח בלילה, ותירץ דביו"ט לא היו רוצים לקבוע תענית, אבל לפי הנ"ל אתי שפיר בפשטות דהרי כל הזכר שאנו עושים הוא זכר לתענית שהם עשו כדי להינצל מהמיתה וזה היה בערב יו"ט, לכן הבכורים מתענים בערב פסח, כך כתב במקראי קודש פסח חלק ב' סימן כ"ב להגאון רבי צבי פסח פראנק זצ"ל רבה של ירושלים.

ב. ע"פ מה דאיתא במדרש שמות רבה פכ"א אות ז' דהיה קטרוג על ישראל ביציאת מצרים מה נשתנו אלו מאלו הללו עובדי

עבודה זרה וכו', והוצרכו ישראל לתגבורת של מדת הרחמים, וכן היה גם בשעת מכות בכורות, אף שאינו מפורש אבל הוא דבר הלמד מענינו דאמר הכתוב שם י"ב כ"ז אשר פסח על בתי בני ישראל וגו' ואת בתינו הציל, מכלל דהיה קטרוג עליהם אם להנצל, דאל"כ לא היה נקרא בשם הצלה, וכל ענין שנעשה לכלל ישראל בימים קדמונים מתעורר כל שנה כידוע מספרים הקדושים, ואולי קודם התעוררות הגאולה שבלייל התקדש חג ג"כ יש חשש התעוררות קטרוג כעין שהיה אז, על כן מתענין הבכורים לפעול תגבורת מדת הרחמים כעין שהיה אז להבכורים שלא שלט עליהם מדת הדין, כך תירץ בשו"ת ויען יוסף אורח חיים סימן ר"י.

ג. יש לומר שכיון שמי שעושים לו נס מנכין לו מזכויותו כמבואר בגמ' שבת ל"ב ע"א לכן הבכורות שנעשה להם נס מיוחד, מתענים כנגד מיעוט הזכיות, כך תירץ בספר אור לציון חלק ב' פרק י"ב.

מדוע בכורות נקבות אין מתענות

הרי גם הם ניצולו ממיתה במכת בכורות?

קימ"ל אור"ח סימן תע"ט סעיף א' הבכורות מתענים בערב פסח, בין בכור מאב בין בכור מאם, ויש מי שאומר שאפילו נקבה בכורה מתענה.

וכתב על זה הרמ"א בהג"ה ואין המנהג כן.

יש להקשות: מדוע אין הנקיבות מתענות הרי כל הטעם של התענית לזכר שניצלו ממכת בכורות א"כ הנקיבות שנמי ניצלו מדוע אין מתענות, כך מקשה הגר"א סימן ת"ע, וכן שולחן ערוך הרב.

איכא כמה תרוצים:

א. ראשית דבר יש לברר, האם בכורות נקיבות של המצרים מתו, דהנה במדרש רבה שמות פרשה ט"ו סימן י"ב איתא שה תמים זכר, על שם שהוא הרג בכורי מצרים, וחס על בכורי ישראל, הנה מהמדרש הזה משמע שרק זכרים מתו, לפי הנ"ל אתי שפיר מדוע אין הנקיבות מתענות דהרי להם לא נעשה נס דהרי גם המצירות לא מתו.

וכתב בחידושי הרש"ש שם: משמע מכאן שלא נהרגו אלא בכורים זכרים ולא נקיבות, אבל חולק המדרש הזה על הפסיקתא שאומר שגם בכורות נקיבות מתו, וכן הוא במדרש רבה דאיתא במדרש שמות רבה פרשה י"ח סימן ג' ויך כל בכור במצרים ראשית אונים באהלי חם, שאפילו נקיבות בכורות מתו, חוץ מבתיה בת פרעה, שנמצא לה פרקליט טוב, וזה הוא משה שנאמר בו ותרא אותו כי טוב הוא, חזינן דהמדרש סבירא ליה דאף הנקיבות מתו, א"כ לפי המדרש הנ"ל קשה מדוע אין הנקיבות מתענות.

ב. לפי שלא נתנה התורה קדושת בכורה לנקבות, שהרי אין מצות פדיון הבן לכן אין מתענות, כך כתב בבאורי הגר"א סימן ת"ע, וראה עוד בספר ישועות יעקב סימן ת"ע סק"ד

וכן כתב בערוך השולחן אורח חיים הלכות פסח סימן תע"ט סעיף ג' וז"ל דוודאי במצרים גם הן נהרגו במכות בכורות, וראיה דבמדרש אומר דבתיה בת פרעה נצלה בזכות משה, אלמא דגם בנקבות היתה מכת בכורות ומ"מ אין המנהג כן מטעם דבנקבות לא צוה הקב"ה לקדשן רק הזכרים

ג. כיון שעיקר תענית הבכורות אינו אלא מנהג לא נהגו להחמיר כל כך מפני שעיקר ההתראה והמכה הכתובה בתורה בפירוש לא היתה אלא על הבכורים הזכרים, כך כתב בשולחן ערוך הרב אורח חיים הלכות פסח סימן ת"ע.

מכתבים למערכת

איך למדו חנניה מישראל ועזריה שחייבים למסור את הנפש מהצפרדעים

הרה"ה היה ציוני מיוחד

מה שהקשתם על הא דאיתא בגמ' פסחים נ"ג ע"מ ב' דרש תודוס איש רומי מה ראו חנניה מישראל ועזריה שמסרו עצמן על קדושת השם לכבשן האש, נשאו קל וחומר בעצמן מצפרדעים, ומה צפרדעים שאין מצווין על קדושת השם כתיב בהו ועלו בביתך ובתנורך ובמשארותיך, אני שמצווין על קדושת השם על אחת כמה וכמה, דיש להקשות הרי הקיץ מופרך מעיקרו דאין הכי נמי שהצפרדעים לא מצווים על קדושת השם, אבל היה להם ציווי מפורש מאת ה' שיבאו באש ולכן באו, משא"כ חנניה מישראל ועזריה לא היה להם ציווי מיוחד שלא נצטוו על כך, א"כ ק"ו פריא הוא, ותרצתם בארבע אופנים.

הרב מנחם יעקבסון שליט"א פתח תקוה

נראה לציון מה שתירץ המשך חכמה בראשית פרק ט"ז צפרדעים לא נצטוו על קידוש השם, והא דכתיב ועלו בכך ובתנורך דרך סיפור לא בלשון ציווי.

הרב יחזקאל גרינפעלד שליט"א בני ברק

יש לציון דבתתם סופר על התורה תירץ דקדושת הגמ' הוא למה מסרו עצמן על קידוש השם באש דווקא הלא סתם בכל נפשך הוא חנק וכבשן האש גרוע מכל ד' מיתות ועל זה מתירץ הגמ' שנשאו ק"ו מצפרדעים שמסרו נפשם בתנור חס.

הרב יואל אברהם מושקוביץ שליט"א כולל סאטמאר ירושלים

נראה לציון דהיישומת משה בפרשת כי תשא מתירץ ע"פ מה שמבואר שם דאם הוא חסיד ופרוש עד שכל עצמו וחיותו דבק רק בתורה ובמצוות מחויב למסור עצמו על קידוש השם גם בכל עבירות לפי זה אתי שפיר דהיה חנניה מישראל ועזריה חייב ציווי בכל עבירה, ולפי זה שפיר מדוייק לומר "נשאו קל וחומר בעצמך" ר"ל במה שעצמן וחיותן היה דבק בה' ועל פי בחינתם נשאו שפיר קל וחומר.

הרב יעקב מליק שליט"א פתח תקוה

מה שתרצתם בשם הלכות חן דלא נגזרה על צפרדעים מסויימים שהם יבאו באש, אלא באופן כללי ועלו ובאו בביתך וכו' ובתנורך וכו' אחת מהצפרדעים תוכל לבחור לה מקום הנראה לעיניה, ותמלט נפשה מהאש, ותדחה מצוה זו על חברותיה, ועם כל זה קפצו לתוך האש לקדש שמו יתברך, וא"כ קל וחומר אמת יוציב הוא, כך תירץ בספר לית חן בפרשתן, יש לציון דכן כתב נמי בדברי שמואל על התורה.

הרה"ג שמואל ישראל שטרן שליט"א בני ברק

יש לציון דבשו"ת מחנה חיים בהקדמה תירץ באופן נפלא ע"ש.

הרה"ג שמואל ברוך גוט שליט"א אלעד מח"ס משנת אליעזר

נראה לתרץ, דהכוונה דאע"פ שהצפרדעים נצטוו, מ"מ אינם בני בחירה, יש הרע ויצר טוב ואינם בני חובות תורה, ולא שייך בהם שכר או עונש על כניסתם לתנורים, ומשא"כ בחנניה מישראל ועזריה דשייך בהם ציווי כבני בחירה.

מדוע בליל פסח אי אפשר לעשות קידוש מבעוד יום כמו בכל שבתות השנה וימים טובים

מה שהקשתם בשם המגן אברהם מדוע בפסח בלילה אי אפשר לעשות קידוש מבעוד יום כמו בכל שבתות השנה וימים טובים שאפשר לקדש מבעוד יום, ותרצתם.

הרב חיים שלום ברנסדופר שליט"א קריית צאנז נתניה

יש לציון דבט"ז שם בסק"א תירץ וז"ל והקידוש צריך שיהא בשעה ראויה למצה דמצות אכילת מצה היא בכלל הקידוש ובשבילה בא הקידוש, ופירש הפרי מגדים שם דהיינו משום דאין קידוש אלא במקום סעודה, ונפק"מ בין טעם המגן אברהם לטעם של הט"ז לענין לקדש מבעוד יום בערב יו"ט דסוכה, וכן המשנה ברורה והערוך השלחן כתבו את הטעם של המגן אברהם והטעם של הט"ז.

תגובות אפשר לשלוח עד ליום ג' בערב בלבד
להרב אשר אנשיל שוורץ שליט"א
 לפקס המערכת: 057-7961607 או למייל: levib@017.net.il
 לביוורום בכל ענייני המערכת, בטל: 057-3166560
 מי שמעוניין להצטרף לאלפי המנויים נא להתקשר למערכת

איך מהני הקידוש שעושים בליל הסדר הרי זה לא קידוש במקום סעודה

מה שהקשתם בשם הראשונים איך מהני הקידוש שעושים בליל פסח, הרי קימ"ל אר"ח סימן רע"ג דבענין קידוש במקום סעודה, א"כ בליל הסדר שמפסיקים הרבה ומן אחר הקידוש, א"כ איך מהני הקידוש, ותרצתם בשלשה אופנים.

הגאון המפורסם רבי שמאי קהת גראס שליט"א חומ"צ מחזיקי הדת

נראה לתרץ, כיון דקידוש שיהא במקום סעודה חייבו רק מדרבנן כדאיתא בסימן רע"ג בניאר הלכה ד"ה לאלתר ובכלל הקידוש ביום טוב אפילו בלילה הוא רק מדרבנן עיין סימן רע"א במשנה ברורה ס"ק ב' לפי הנ"ל אתי שפיר דכיון דהוא רק דרבנן הם אמרו דבליל פסח יש להקל דאין צריך לאכול לאלתר ואפילו חל ליל פסח בשבת דהקידוש מן התורה, מ"מ כיון דהא דקידוש במקום סעודה לא הוא אלא מדרבנן אתי שפיר.

הרב חיים דוד קרוקער שליט"א כולל גור בארא פארק

הרב שמעון סימון שליט"א ירושלים כולל ברכת אפרים
 נראה לתרץ ע"פ מה דאיתא בשולחן ערוך הרב אורח חיים הלכות פסח סימן תע"ג ס"ק כ"ה דלכן נהגו להביאכרפס סמוך לקידוש כדי שיהא קידוש במקום סעודה.

הרה"ג רבי יחיאל יהודה משה דניצגר שליט"א מודיעין עילית

נראה לתרץ, ע"פ מה שכתב הרשב"ם פסחים ק"א בטעם הדבר מדוע צריך קידוש במקום סעודה, וכתב בזה"ל אי נמי סברא היא מדאיבקע קידוש על היין מסתמא על היין בשבעת סעודה הוקבע דחשיב, וא"כ יש לומר שה"י כוסות חשובים בפני עצמן, ויש להם חשיבות מיוחדת יותר מכל קידוש שבשבת ויו"ט לכן יוצאים ידי חובת קידוש אפילו שלא במקום סעודה.

הרב יוסף קרביץ שליט"א מודיעין עילית

יש לציון דבדבר שמואל פסחים ק"ג כתב דלפי מה שכתבו האחרונים דלכן הוא קידוש במקום סעודה משום דהגדה לא היא הפסק וטעם הדבר דכיון דדרשינן לחם עוני, שעונים עליו דברים הרבה, א"כ הוא מצריז הסעודה, לפי זה צריך ליהדר שלא לדבר דברים בטלים כדי שיהא קידוש במקום סעודה.

האם מותר לענות אמן אחר ברכה שמברכים ילדים קטנים שיש חשש שאינם נקיים

מה שחקרתם האם אסור לענות אמן אחר ברכת קטנים שיש חשש שאינם נקיים או דילמא מותר לענות אמן אף כשיש חשש שאינם נקיים, ופסקתם להיתר ע"פ שיטת גדולי הפוסקים.

הרב דוד מקלב שליט"א ירושלים

יש לציון דבשו"ת מתת ידו סימן ט' נמי פסק שמותר לענות אמן על ברכת קטן אף שיש חשש שאינו נקי.

איך שאלו בני ישראל מגדים מנשים המצריות הרי אין בעל חוב גובה מבגדו אשתו של לוח

מה שהקשתם בשם הפנים יפות על הא דכתוב בפרשת שמות ג' כ"ב ושאלה אשה משכנתה כלי בית וכלי זהב ושמלות, דיש להקשות כיון שמבואר בגמ' מנהדין צ"א ע"א דכל הדברים שנטלו היהודים ממצרים זה היה בעבור חוב שהם היו חייבים ליהודים מחמת עבודתם, א"כ אין נטלו את הבגדים של הנשים מצריות בשביל החוב, הרי קימ"ל חושן משפט הלכות נביית מלוה סימן קצ"ו סעיף כ"ה אין בעל חוב גובה מכסות אשתו ובגדיו של לוח, א"כ איך עברו על זה, ותרצתם בשלשה אופנים.

הגאון רבי יהושע העשיל פאדווא שליט"א מאנטשטר

נראה לתרץ, דהא דאמרין שאין גובין מכסות אשתו זה דווקא כשרק הבעל חייב חוב ולא האשה או אין גובין מכסות האשה, אבל כאן המצריות גם נשתעבדו ביהודים, א"כ הם נמי חייבות לשלם, לכן היה יכולים לישלם מהבגדים שלהם.

מעדני אשר: תרוץ זה הבאתי בפרשת שמות וכנראה שראיתם את הקושיא רק במכתבים למערכת.

הרב יצחק קדמון שליט"א שעלבים

נראה לתרץ, דלא קשה כלל דכאן היה להם ציווי מיוחד על פי הדיבור והוראת שעה, א"כ לא קשה מדי.

ברגשי שמחה ויקר משגרים אנו ברכת מזל טוב לבית למע"כ הרה"ג המופלא המאלפנו דעת ומנווט כוללנו במסירות נאמנה באור תורתו ויראתו מוה"ר **אלימלך אללעך** שליט"א לרגל שמחת נישואי בנו בכורו נ"ו בשעט"ו
 יה"ד ויראה רוב נחת מכל יוציא ותלמידיו מתוך הרחבת הרעת והרצת תורה לעדרים בבריות גופא ונהורא מעליא עד בלי די
 הארכיכוס בלגה
 האור הארכיכוס "אוקי אהאגא" רבא צפורה
 בילביל הארכיכוס מרכס הגורא אהל

גליון זה נודב ע"י ידידינו
הרב יעקב שמעון שר שליט"א
 מנכ"ל מוסדות צאנז וסגן ראש ערית נתניה
 לעילוי נשמת אביו
הרב מיכאל בן הרב יעקב שמעון ז"ל
 נלב"ע ח' שבט ת.נ.צ.ב.ה.

גליון זה נודב ע"י ידידינו
הנדיב הנכבד
הרב שלמה מיייער שליט"א
 בארא פארק
 לעילוי נשמת אביו
הרב משולם זאב בן הרב שלמה ז"ל
 נלב"ע ח' שבט ת.נ.צ.ב.ה.

גליון זה נודב לברכת מו"ט
להרה"ג רבי צבי אסטרייכר שליט"א
 בעמח"ס "מעייני הנחיה"
 ר"מ בכי"מ"ד בעלזא בית שמש
 לרגל שמחת נישואי בנו
הבה"ח אברהם אהרן נ"ו עב"ג תחי'
 במו"ט ובשעט"ו
 יהא רעוא שייראה רוב נחת דקדושה מכל יוציא